

Abstract

In this research, it is aimed to evaluate the text animations of teacher candidates in terms of body language and prosody. In the research in which descriptive method was used, scanning model "aiming to describe an existing state as it has existed" was used. The research group was determined by using criterion sampling method, one of purposeful sampling methods. In order for teacher candidates to be involved in the study, they have to take the "Theater and Drama Practices" and "Oral Expression" courses. In line with this basic criterion, the study group of the research constitutes 30 students who study at departments of Elementary School Teaching and Turkish Language Teaching in the 2016-2017 academic year. The data of the study were obtained in two stages. In the first stage, the participants who acted a Nasrettin Hodja joke, which has different emotions, were recorded by the researchers using tape and video recorders. The text was acted by three specialists in the field of theater and they were recorded with tape and video recorders in order to evaluate participants in terms of body language and prosody. Audio recordings were obtained using a 16-bit quantization level MXL USB.006 capacitive microphone at 44100 Hz sampling rate by means of the Audacity audio recording program. A professional video camera that shoots at HD level was used for Video recordings. "Body Language Analytical Evaluation Scale" was used to assess the participants' ability to reflect body language. On the other hand, audio recordings of specialists and participants were analyzed and compared using Praat 6001 audio analysis program in the assessment of prosody. In the study, participants' body language and prosody states were determined as percentage and frequency. Internal consistency coefficient among the experts was determined by intraclass correlation coefficient. The relation between body language and prosody was determined by the Pearson Moments Multiplication Correlation Coefficient on the basis of sentence.

Keywords: Dramatization, prosody, body language, teacher candidates.

Özet

Araştırmada, öğretmen adaylarının metin canlandırabilme durumlarının beden dili ve bürün bakımından değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Betimsel yöntemin kullanıldığı araştırmada "var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan tarama modeli kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemlerinden

¹ Bu makale, Roma Tre Üniversitesi ev sahipliğinde 20-23 Nisan 2017 tarihinde İtalya'da düzenlenen 3. Uluslararası Dil Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu'nda sunulan sözlü bildirinin genişletilmiş halidir.

² Arş. Gör. Dr., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, e-mail:safa.celebi@erdogan.edu.tr

³ Yrd. Doç. Dr., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, e-mail: fazilet.tasdemir@erdogan.edu.tr

ölçüt örnekleme yöntemiyle belirlenen araştırma grubunun seçiminde öğretmen adaylarının “Tiyatro ve Drama Uygulamaları” ile “Sözlü Anlatım” derslerini almaları temel ölçüt olarak belirlenmiştir. Bu temel ölçüt doğrultusunda araştırmanın çalışma grubunu, 2016-2017 Eğitim Öğretim Yılında Eğitim Fakültesi Sınıf ve Türkçe Öğretmenliği Bölümlerinde öğrenim gören 30 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri iki aşamada elde edilmiştir. İlk aşamada farklı duyguları barındıran bir Nasrettin Hoca fıkrasını canlandıran katılımcılar, araştırmacılar tarafından ses ve video kaydına alınmıştır. Katılımcıların canlandırmalarının beden dili ve bürün bakımından değerlendirilmesi amacıyla metin, tiyatro alanında uzman üç kişi tarafından canlandırılmış ve araştırmacılar tarafından canlandırmalar ses ve video kaydına alınmıştır. Ses kayıtları Audacity ses kayıt programı aracılığıyla 44100 Hz örnekleme hızında 16 bit nicelme düzeyinde MXL USB.006 kapasitif mikrofon kullanılarak elde edilmiştir. Video kayıtlarında ise HD düzeyinde çekim yapan profesyonel bir video kamera kullanılmıştır. Katılımcıların beden dilini yansıtabilme durumlarının değerlendirilmesinde “Beden Dili Analitik Değerlendirme Ölçeği” kullanılmıştır. Bürünsel yönden değerlendirmede ise uzmanların ses kayıtları ile katılımcıların ses kayıtları, Praat 6001 ses çözümleme programı kullanılarak çözümlenmiş ve karşılaştırılmıştır. Araştırmada katılımcıların canlandırmalarındaki beden dili ve bürün durumları yüzde ve frekans olarak belirlenmiştir. Uzmanlar arasındaki iç tutarlık katsayısı, sınıf içi korelasyon katsayısı ile saptanmış; beden dili ile bürün ilişkisi cümle temeline Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon katsayısı ile tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Dramatizasyon, bürün, beden dili, öğretmen adayları.

Giriş

İnsanlar, günlük hayatta sözlü ve yazılı göstergeler aracılığıyla birbirleriyle anlaşabildikleri gibi bedensel hareketlerle de bildirişimde bulunabilmektedirler. Kişi kızgınlığını, şaşkınlığını, üzüntüsünü jest ve mimikleriyle ifade edebilmekte aynı zamanda karşısındaki kişinin durumunu da beden hareketleriyle algılayabilmektedir. Bunun yanında bildirişim esnasında sözün ve beden dilinin aynı anda kullanılması karşımızdaki kişiyi ya da kişileri etkileme gücünü artırmaktadır. Burada dikkat edilmesi gereken şey ifade edilecek duyguya uygun beden hareketinin seçilmesi ve sözün oluşturulmasıdır.

Eğitim öğretim ortamlarında birden çok duyuyu harekete geçirecek yöntem ve tekniklerin kullanımı, öğretimin verimli ve kalıcı hale gelmesine olanak sağlamaktadır. Eğitim ortamlarında kullanıldığında öğrenmeyi zevkli ve kalıcı hale getiren ve bunun yanında öğrencilerin katılımını ve motivasyonunu artıran tekniklerden biri de dramatizasyondur (Fleming, 2008). “Bir duygu ve düşüncenin hareket, mimik, ses ve sözle anlatılması” (Kavcar, 1986: 33) olarak tanımlanan dramatizasyonda yaşanan, görülen veya okunan bir olay veya durumun roller verilerek seyirci grubu önünde canlandırılması söz konusudur (Aykaç, 2005; Genç, 2003). Günlük hayatta karşılaşılacak her türlü durum ve olay, fıkra, masal, hikâye gibi metinlerdeki kahramanlar arasındaki ilişkiler, dramatizasyon tekniği ile öğrencilere eğlenceli bir şekilde öğretilmektedir. Yapararak ve yaşayarak öğrenilen bilgilerin kalıcılığı göz önünde bulundurulduğunda, eğitim öğretim ortamlarında metin canlandırma etkinliklerine yer verilmesi, öğrencilerin duygu ve düşünce dünyalarının gelişmesinin yanında metni daha iyi anlayabilmelerine de imkân sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca araştırmalarda (Kavcar, 1986) dil öğretiminde dramatizasyon tekniğinin dil becerisi kazandırmada etkili olduğu ifade edilmektedir.

Dramatizasyon tekniğinde kullanılan iletişim türlerinden biri sözsüz iletişim yani beden dili, diğeri ise sözlü iletişimdir. Sözlü iletişimde konuşma önemli bir yer tutarken, sözsüz iletişimde ise bedensel hareketlerin yanında jest ve mimikler önemli yer tutmaktadır (Üstünel, 2011). Metnin doğru ve etkili bir şekilde canlandırılmasında beden dili ile sözün uyumlu kullanılması gerekmektedir (Genç, 2003). Canlandırılacak olay veya duruma uygun jest ve mimiklerin kullanılmasının yanında duyguyu etkin bir şekilde yansıtmasını sağlayan bürün olgularının doğru bir şekilde kullanılması, canlandırmada dinleyicilerin etkilenmesine ve metnin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlamaktadır.

Bürünü, Lynott ve Connell (2012), “vurgu, tonlama, süre ve ritim yönleriyle sözel iletişimin merkezinde yer alan bir özellik” (akt. Keskin vd. 2013: 169); Hirst (2012) “bir konuşmayı oluşturan bireysel seslerin uzunluğu, aralığı ve ses yüksekliğinin açıkça

karakterize edilmesi". McArthur (1992) ise "uzunluk, ritim, vurgu, tonlama ve ses yüksekliği gibi özellikleri içeren ve fonemlerin incelenmesinin ötesine geçen dilbilim dalı" (akt. Kawaguchi vd. 2006: 103) şeklinde tanımlamaktadır.

Dillerde konuşmanın melodik ve akıcı olmasını sağlayan sözdizimsel ve duygusal yönde anlama katkı sağlayan vurgu, odak, ton, ezgi, durak gibi parçalarüstü birimler, bürünsel olgular şeklinde adlandırılmaktadır. Bu olgulardan vurgu, bildirişmeyi sağlayan birimler arasındaki dizilişle, dizimle olduğu kadar, konuşanın ruhsal durumu ve önem verdiği kavramla da ilgilidir. Konuşanın özellikle belirtmeyi gerekli gördüğü kavram tümce içinde vurgulu söylenir. Böylelikle tümce içinde belli bir ögeye, kimi tümcelerde de belli bir sözcük öbeğine ağırlık kazandırılmış olur (Aksan, 2007; s.67). Cümle içerisindeki sözcüğün veya sözcük öbeğinin vurgulanmasını odak olarak belirten Ergenç (2002, s.28) odaklamayı, konuşma dilinde konuşucunun bildirim sırasındaki duygu ve düşüncelerinin gerçekleşme biçimi yani dinleyicinin özellikle dikkat edilmesini istediği bilgi öbeğini belirlemesi ve bunu da ses tonundaki değişikliklerle ve duraklarla gerçekleştirilmesi olarak tanımlamaktadır.

Konuşmada dinleyicilere bazı mesajların verilmesi amaçlanmaktadır. Bu mesajlar bir dizi ses birimi vasıtasıyla iletilmektedir. Ses ünitelerinin dizilişleriyle birlikte, konuşmaya duyguyu katan bazı bürünsel olgular bulunmaktadır. Bu olguların doğru bir şekilde yansıtılmasıyla meydana gelen perde değişimleri, konuşmaya melodik özellik katmaktadır. Bu perde değişimine tonlama yani ezgi denir. Bir cümlenin taşıdığı anlama uygun şekilde seslendirilmesi şeklinde tanımlanabilen tonlamanın doğru bir şekilde gerçekleşmesi, cümlenin dinleyiciler tarafından anlaşılmasına katkı sağlamaktadır. Börekçi'ye göre (2005: 196) konuşmayı anlamlı kılan tonlamadır. Belli bir kurala bağlanamamasına; kişinin metne katacağı duygusal değere göre değişiklik gösterebilmesine yani yoruma bağlı olabilmesine rağmen önemli düzeyde bürün bilgisi gerektiren bir etkinliktir.

Durak, bir tümce ya da sözce içinde bulunan birden çok bilgi öbeği arasında verilen kısa aralardır. Konuşucunun iletmek istediği duygu ve düşüncelerin, bildirinin amacının en etkili ve anlaşılır biçimde alıcı tarafından algılanabilmesine, gönderilen kodun doğru olarak çözümlenmesine yardımcı olan duraklar, gereği gibi kullanılmadıklarında yanlış anlamalara neden olacak ölçüde önemli ve anlam ayırıcı özellik taşımaktadır (Ergenç, 2002: 26).

Akıcı okumanın önemli bileşenlerinden olan bürün, doğru ve uygun hızda okumanın yanında okuma akıcılığının da bir dayanağıdır. Okuma-anlama ile yakından ilgili olan bürünsel okuma, akıcı okumanın temelini oluşturur ve doğru bir ifade ile okumayı içermektedir (Kuhn, Schwanenflugel ve Meisinger, 2010'dan akt. Chan, 2014). Bürün, akıcı okumada dilin ritim ve ton yönünü ele almaktadır.

Bürünsel okumanın metnin anlaşılmasına büyük katkısı vardır. Sesli okumada bürünsel becerilerin kazanılması belli bir aşamadan geçmeyi gerektirir. Çünkü bürünsel okuma, yazarın durumunun okuyucu tarafından dolaylı olarak aktarılmasını gerektirir (Keskin vd., 2013: 169). Rasinski'ye (2004) göre hızlı ve doğru bir şekilde okuyan fakat seslerinde hiçbir ifade bulunmayan, her sözcükte eşit derece vurgu oluşturan ve çoğu noktalama işaretini yok sayıp doğru yerde duraklamayı gerçekleştirilemeyen okuyucuların metni anlamayı başarma ihtimali çok azdır.

Canlandırmanın önemli unsuru olan beden dili ile gözle görülebilen beden bildirimleri kastedilmektedir. Sözlü dil ile beden dili arasında sıkı bir ilişki söz konusudur. Sözcüklerle bildirdiğimiz duygu ve hislerimiz beden hareketleri ile de ifade edilebilmektedir (Schober, 2001). Örneğin bir şaşkınlık durumu A! ünlemiyle sözlü olarak bildirebildiği gibi kaşların yukarı kaldırılması, gözlerin ve ağzın açılması ile de

bildirilebilir. Burada duygu ve hisse uygun beden hareketinin doğru bir şekilde seçilebilmesi önem taşımaktadır.

İnsanlar arası iletişimde kelime ve ses, yüzde 40'lık bir oranı teşkil ederken; beden dilinin oranı yüzde 60'tır. İletişim esnasında kendi beden dilimizi doğru yansıtmamız gerektiği gibi karşımızdakilerin de beden dilini doğru kavramamız gerekmektedir (Reca, 2011). Bu sebeple eğitim öğretim ortamlarında öğrencilerin beden dilini ve konuşma becerilerini geliştirmeye yönelik etkinliklere yer verilmelidir.

2015 yılında hazırlanan 1-8. Sınıflar Türkçe Dersi Öğretim Programında okuma öğrenme alanına yönelik "Bir diyalogu kahramanları canlandırarak okur.", "Metni canlandırarak okur.", "Vurgu ve tonlamalara dikkat ederek, işitilebilir bir ses tonuyla okur." (MEB, 2015) kazanımlarına yer verilmesi, dramatizasyon tekniğinin Türkçe dersindeki önemini ortaya koymaktadır. Eğitim öğretim ortamlarında bu becerileri öğrencilere kazandırması ve model olması beklenen kişiler öncelikle sınıf ve Türkçe öğretmenleridir. "Öğretmenin bilgi sahibi olmadığı bir yöntemi sınıfta kullanması hedefe ulaşmayı olumsuz etkileyebilir. Öğretmenin konuya, öğrenci özelliklerine ve kendi yeterliliğine göre farklı yöntem ve teknikleri kullanması, bunu yaparken de öğrencileri doğru bir şekilde yönlendirmesi gerekmektedir" (Maden, 2011: 109). Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2015) dramatizasyon becerisine yönelik kazanımların yer alması ve bu becerinin öğretmen adaylarında bulunmasının gerekliliği, bu çalışmayı yapma ihtiyacını doğurmuştur.

2. Amaç

Araştırmada, öğretmen adaylarının okudukları metni canlandırabilme durumlarının beden dili ve bürün açısından tespit edilmesi ve beden dili ile bürün ilişkisi bakımından değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- 1- Öğretmen adaylarının canlandırmalarında beden dilini ve bürün olgularını yansıtabilme durumları nedir?
- 2- Öğretmen adaylarının okudukları metni canlandırmalarında kullandıkları beden dili ile tonlama, durak, odak, şiddet ve okuma hızı değişkenleri arasında manidar bir ilişki var mıdır?
- 3- Okuma hızı ve şiddet değişkenleri, beden dili puanlarının manidar bir yordayıcısı mıdır?

3. Yöntem

Bu bölümde araştırmanın yöntemi hakkında bilgi verilerek araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, verilerinin toplanma ve değerlendirilme süreci açıklanmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmanın yöntemi olayları ve olguları doğal koşulları içinde incelemeyi hedefleyen "betimsel" yöntemdir. Araştırmada "var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan tarama modeli kullanılmıştır.

3.2. Araştırma Grubu

Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu araştırmaya katılan öğretmen adaylarının seçiminde "Tiyatro ve Drama Uygulamaları" ile "Sözlü Anlatım" derslerini almaları temel ölçüt olarak belirlenmiştir. Bu temel ölçüt doğrultusunda araştırmanın çalışma grubunu, 2016-2017 Eğitim Öğretim Yılında Eğitim

Fakültesi Sınıf ve Türkçe Öğretmenliği Bölümlerinde öğrenim gören 30 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin demografik bilgileri aşağıda Çizelge 1’de yer almaktadır.

Çizelge 1. Araştırma Grubunun Demografik Durumu

Cinsiyet	Türkçe Öğrt.	Sınıf Öğrt.	Toplam
Erkek	7	4	11
Kız	9	10	19
Toplam	16	14	30

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri iki aşamada elde edilmiştir. İlk aşamada içinde korku, kızgınlık, şaşkınlık gibi duyguları barındıran bir Nasrettin Hoca fıkrası katılımcılara uygulamadan bir gün öncesinde dağıtılmış ve katılımcılardan bu metne çalışmalarını istenmiştir. Uygulama öncesinde katılımcılara metin, iki defa daha sessiz olarak okutulmuş; ardından tek tek drama sınıfına alınan katılımcılardan projeksiyonla yansıtılan fıkra metnini canlandırmaları istenmiştir. İkinci aşamada katılımcıların canlandırmaları, araştırmacılar tarafından ses ve video kaydına alınmıştır.

Katılımcıların canlandırmalarında kullandıkları beden dili ve bürünsel olguları değerlendirebilmek amacıyla metin, tiyatro alanında uzman üç kişi tarafından canlandırılmış ve araştırmacılar tarafından canlandırmalar ses ve video kaydına alınmıştır. Ses kayıtları, Audacity ses kayıt programı aracılığıyla 44100 Hz örnekleme hızında 16 bit niceleme düzeyinde MXL USB.006 kapasitif mikrofon; video kayıtları ise HD düzeyinde çekim yapan profesyonel bir video kamera kullanılarak elde edilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Üç uzmanın canlandırmalarındaki ortak beden hareketleri dikkate alınarak Türkçe ve ölçme alanındaki diğer üç uzman araştırmacı tarafından hazırlanan “Beden Dili Dereceli Puanlama Anahtarı” kullanılmıştır. Katılımcıların konuşmalarının odak, şiddet, durak, ton ve süre gibi bürün öğeleri yönünden tespit edilebilmesi için üç uzmanın ve katılımcıların sesli okumaları Praat 6.0.01 ses çözümleme programı kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırmada elde edilen sonuçlar yüzde ve frekans olarak belirlenmiş ve araştırmacılar tarafından katılımcıların bürün olgularını yansıtabilme düzeyleri “yetersiz, orta düzeyde yeterli ve yeterli” olarak kategorileştirilmiştir. Uzmanlar arasındaki iç tutarlık katsayısı sınıf içi korelasyon katsayısı ile saptanmıştır. Katılımcıların canlandırmalarındaki beden dili ile bürün ilişkisi cümle temelinde Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon katsayısı ile tespit edilmiştir.

4. BULGULAR

4.1. Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Öğretmen adaylarının canlandırmalarında beden dilini ve bürün olgularını yansıtabilme durumları nedir? alt amaç sorusunun yanıtında öğretmen adaylarının metin canlandırmalarında bürün olgularını yansıtabilme durumlarını değerlendirebilmek amacıyla üç uzmanın ve katılımcıların canlandırmalarındaki ses kayıtları Praat ses çözümleme programında tonlama, odak, şiddet, yapılması gereken durak, yapılmaması gereken durak ve okuma hızı bakımından çözümlenmiştir. Aşağıda Çizelge 2’de Uzmanların ve Katılımcıların bürün olgularından tonlama, odak ve şiddet puanları ve düzeyleri yer almaktadır.

Çizelge 2. Katılımcıların Tonlama, Odak ve Şiddet Puanları ve Düzeyleri

	Tonlama				Odak				Şiddet		
	Puan	Kişi	%		Puan	Kişi	%		Puan	Kişi	%
Yetersiz	0-25	-	-	Yetersiz	0-5	1	3	Yetersiz	0-2	14	47
O. D.	26-51	15	50	O. D.	6-9	15	50	Yeterli	3-5	16	53
Yeterli	52-76	15	50	Yeterli	10-14	14	47				

Katılımcıların tonlama becerileri 76 sözcük üzerinden uzmanların ortak ton değerleri ile karşılaştırılarak değerlendirildiğinde, 30 katılımcıdan 15'inin (%50) 26-51 sözcük aralığında uzmanla uyum göstererek orta derecede yeterli; 15'inin de (%50) 52-76 sözcük aralığında uyum göstererek yeterli düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Katılımcılardan 0-25 sözcük aralığında tonlama bakımından uyum gösteren katılımcı bulunmamaktadır.

Canlandırılan metinde 14 cümledeki odaklardan 0-5 puan alan 1(%3) kişinin yetersiz; 6-9 puan alan 15 (%50) kişinin orta derecede yeterli; 10-14 puan alan 14 (%47) kişinin de yeterli düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Canlandırılan metnin 5 cümlesinde katılımcıların seslerinin şiddetini doğru bir şekilde yansıtmaları gerekiyordu. Aşağıda bu cümleler ve ses şiddetinin hangi seviyede olması gerektiği bildirilmektedir. Katılımcıların ses kayıtları incelendiğinde 5 cümleden 0-2 puan alan 14 (%47) kişinin yetersiz, 3-5 puan alan 16 (%53) kişinin yeterli düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

“Bana sen mi vurdun” (Sesin şiddeti düşük)

“Ben vurdum lan ne olacak?” (Sesin şiddeti yüksek)

“Şakadan mı vurdun ciddiden mi” (sesin şiddeti düşük)

“Ciddi vurdum ne yapacan?” (Sesin şiddeti yüksek)

“Aman aman öyle olsun çünkü şakadan hiç hoşlanmam da” (Sesin şiddeti düşük)

Çizelge 3. Katılımcıların Yapılması ve Yapılmaması Gereken Durak Puanları ve Düzeyleri

	Yapılması G. D.				Yapılmaması G. D.		
	Puan	Kişi	%		Puan	Kişi	%
Yetersiz	0--9	-	-	Yetersiz	0--35	-	-
O. D. Yeterli	10--19	3	10	O. D. Yeterli	36-43	2	7
Yeterli	20--29	27	90	Yeterli	44-49	28	93

Canlandırmada katılımcıların en çok başarıyı duraklama noktasında gösterdikleri tespit edilmiştir. Metinde uzmanların canlandırmaları neticesinde belirlenen yapılması gereken 29 duraktan aldıkları puan doğrultusunda katılımcıların 10-19 puan aralığında puan alan 3 (%10) kişinin orta derecede yeterli, 20-29 puan aralığında puan alan 27 (%90) kişinin yeterli düzeyde olduğu görülmektedir. Katılımcılardan 0-9 puan aralığında puan alan katılımcı bulunmamaktadır.

Metinde uzmanların canlandırmalarından yapılmaması gereken 49 yer tespit edilmiştir. Katılımcılardan 49 puan üzerinden 2 (%7) kişinin 36-43 puan aralığında puan alarak orta derecede yeterli, 28 (%93) kişi 44-49 puan aralığında puan alarak yeterli düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Katılımcılardan 0-35 aralığında puan alan katılımcı bulunmamaktadır.

Bürünsel olguların yanında katılımcıların okuma hızları da belirlenmiştir. Uzmanların ve katılımcıların canlandırma sürelerinden okuma hızları hesaplanmış ve hesaplamalar neticesinde uzmanların okuma hızları ortalamasının 80; katılımcıların 116 sözcük olduğu tespit edilmiştir. Uzmanlar ile katılımcıların okuma hızları ortalamaları arasındaki farkın fazla olmasında, katılımcıların canlandırmalarında beden dilinden daha çok okumaya ağırlık verilmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Katılımcıların Canlandırmalarında Bürünsel Bakımdan Tespit edilen Bazı Hatalar

- Duygunun doğru yansıtılmamasından kaynaklanan tonlama hataları.
- Yapılması gereken yerde duraklamama.
- Yapılmaması gereken yerde duraklama.
- Söz dizimi ve anlam çerçevesinde gereken yerin odaklanmaması.
- Duyguya uygun sesin şiddetinin ayarlanmaması.
- Gerektiğinden fazla sürede duraklamadan dolayı okuma süresinde gecikme.

Katılımcıların Beden Dili Durumları

Katılımcıların canlandırmalarında beden dilini yansıtabilme durumlarını tespit edebilmek amacıyla “Beden Dili Dereceli Puanlama Anahtarı” kullanılmış ve üç uzman, katılımcıların canlandırmalarını beden dili yönünden puanlamıştır. Üç uzmanın puanlamaları arasında tutarlılık katsayısı 0,86 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, uzmanlar arasında mükemmel oranda bir uyumun olduğunu göstermektedir.

Üç uzmanın 30 katılımcıya verdiği puanların ortalaması 56,3’tür. Bu ortalama dereceli puanlama anahtarında “orta” düzeye denk gelmektedir. Bu bulgu, katılımcıların metin canlandırırken beden dilini yansıtabilmede “orta” düzeyde olduklarını göstermektedir.

Katılımcıların Canlandırmalarında Beden Dili Bakımından Tespit edilen Hatalar

- Canlandırmada, sözle beden dilinin eş zamanlı gerçekleştirilememesi
- Beden hareketlerinin doğru kullanılmaması
- Sadece mimiklerin kullanılması
- Metindeki duygu ve düşünceye zıt beden hareketinin kullanılması.

İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

“Öğretmen adaylarının metin canlandırmada kullandıkları beden dili ile tonlama, odak, şiddet, yapılması gereken durak, yapılmaması gereken durak ve okuma hızı değişkenleri arasında manidar bir ilişki var mıdır?” alt amaç sorusunun yanıtında korelasyon analizi yapılmıştır.

Çizelge 4. Beden dili ile süre ve şiddet değişkenleri arasındaki ilişki

		Süre	Şiddet	Beden dili
Okuma Hızı	r	1	-0,68	,380*
	p		,719	,038
	N	30	30	30
Şiddet	r	-0,68	1	,470**
	p	,719		,009
	N	30	30	30

Yapılan analiz sonucunda beden dili ile okuma hızı ($r=.38$, $p<.05$) ve şiddet ($r=.47$, $p<.05$) değişkenleri arasında orta düzeyde pozitif yönlü manidar bir ilişki bulunmuştur. Diğer değişkenlerle beden dili arasında manidar bir ilişki bulunmamıştır.

Bu bulgu,

- Metnin okunma hızı ile beden dili kullanımının
- Canlandırma esnasında sesin şiddeti ile beden dili arasında doğru orantı olduğunu göstermiştir.
- Tonlama, odak, yapılması gereken durak, yapılmaması gereken durak değişkenlerinin beden dili puanları ile ilişkisinin olmaması, metin canlandırması sırasında çalışma grubunda yer alan öğrencilerin bu değişkenlerle beden dili arasında bağlantı kurmadan metni bitirmelerinden kaynaklanmaktadır.

Üçüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular

Metnin okunma hızı ve sesin şiddeti değişkenlerinin beden dili ile arasındaki ilişkiye dayalı olarak ;“Okuma hızı ve şiddet değişkenleri beden dili puanlarının manidar bir yordayıcısı mıdır?” alt amaç sorusunun yanıtında regresyon analizi yapılmıştır.

Çizelge 5. Okuma Hızı ve Şiddet Değişkenlerinin Beden Dili Puanını Yordamasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Standart Hata	β	T	p	İkili r	Kısmî r
Sabit	12,820	12,025		1,066	,296	,468	,413
Okuma Hızı	0,735	,267	,414	2,753	,010	,538	,497
Şiddet	4,765	1,438	,499	3,314	,003		
R=0.62	$R^2=0.39$						
F (2, 27)=8.698	p=.001						

Çizelge 5 incelendiğinde okuma hızı ve şiddet değişkenleri birlikte, beden dili puanları ile yüksek düzeyde ve pozitif yönlü anlamlı bir ilişki verdiği görülmektedir ($R=0.62$, $R^2=0.39$, $p<.05$). Okuma hızı ve şiddet değişkenleri birlikte, varyansın %39'unu açıklamaktadır. Varyansın %61'i beden dili puanlarının başka değişkenler tarafından açıklandığını göstermiştir.

Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, yordayıcı değişkenlerin beden dili puanları üzerindeki görece önem sırası; şiddet ve okuma hızı değişkenleridir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise, okuma hızı ve şiddet değişkenlerinin beden dili üzerinde manidar birer yordayıcı oldukları görülmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada elde edilen bulgular değerlendirildiğinde şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Öğretmen adaylarının metin canlandırılma becerileri bürünsel bakımdan değerlendirildiğinde, duraklama yönünden başarı gösterdikleri ve bu beceriyi sırasıyla tonlama, odak ve şiddet olgularının izlediği sonucuna varılmıştır. Öğretmen adaylarının canlandırmalarında en çok yapılan hatalar; yansıtılan duyguya uygun olarak ses

şiddetinin ayarlanılmaması, sözdizimine ve anlama uygun birimin odaklanılmaması ve cümlelerin ezgisinin anlama uygun olarak bitirilmemesi gibi bürünsel hatalarının varlığı tespit edilmiştir.

Öğretmen adaylarının metin canlandırmalarındaki okuma hızlarının uzmanların okuma hızlarıyla uyum göstermediği sonucuna varılmıştır. Bunun sebebi beden diliyle sözün uyum göstermemesi ve beden dilinden ziyade söze ağırlık verilmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Öğretmen adaylarının canlandırmalarında beden dilini yansıtabilme düzeylerinin 56,4 ortalama ile “orta” düzeyde olduğu ve beden dilini doğru kullanamama, anlama uygun beden hareketini seçememe, jest ve mimiklerin doğru yansıtılmaması gibi sorunlarının varlığı ortaya çıkmıştır.

Yapılan analiz sonucunda beden dili ile süre ve şiddet değişkenleri arasında orta düzeyde pozitif yönlü manidar bir ilişki bulunmuştur. Diğer değişkenlerle beden dili arasında manidar bir ilişki bulunmamıştır. Tonlama, odak ve durak bakımından öğrencilerin beden dili becerileri ile ilişki görülmemiştir. Katılımcıların regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin sonuçları incelendiğinde, süre ve şiddet değişkenlerinin beden dili üzerinde manidar birer yordayıcı oldukları görülmektedir.

ÖNERİLER

Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlara yönelik şu önerilerde bulunmaktadır:

1. Öğretmen adaylarının tonlama becerilerini geliştirebilmek amacıyla içinde farklı duyguları barındıran fıkra, diyalog vb. türde metinlere yönelik sesli okuma çalışmaları yaptırılabilir ve burada tespit edilen tonlama hataları anında düzeltilerek doğru tonlama becerisi kazandırılabilir.
2. Canlandırmada odaklamanın önemi göz önünde bulundurulduğunda öğretmen adaylarında bu becerinin kazandırılabilmesi için cümlelerin odağını belirleme çalışmaları yaptırılabilir. Ayrıca cümlelerin farklı birimlerine yapılan odaklama çalışmaları ile cümlelerin taşıdığı anlamın değiştiği öğretmen adaylarına hissettirilerek odaklamanın önemi kavratılabilir.
3. Öğretmen adaylarının canlandırmalarında seslerinin şiddetini doğru bir şekilde ayarlayabilmeleri için içerisinde zıt duyguları içeren metinler kullanılarak sesletim çalışmaları yaptırılabilir.
4. Öğrencilerin metni doğru bir şekilde sesli okuyabilmeleri için onlara öbek-anlam ilişkisi çerçevesinde metni duraklarına ayırabilme becerisi kazandırılabilir.
5. Dramatizasyonla ilgili yapılan araştırmalarda bu tekniğin öğretme noktasında etkililiği kanıtlandığından öğretmen adaylarına özellikle tiyatro ve yaratıcı drama uygulamaları dersinde bu tekniği etkili kullanabilme becerisi kazandırmaya yönelik uygulamalar yaptırılabilir.
6. Öğretmen adaylarına metin canlandırma etkinliklerinde söz ile beden dilinin eş zamanlı gerçekleşmesi gerektiği hatırlatılarak öğretim ortamlarında bunu sağlayıcı etkinliklere yer verilebilir. Öğretmen adaylarının duygu ve düşünceye uygun beden hareketlerini gerçekleştirebilmeleri için uzmanlar tarafından hazırlanan örnek canlandırma videoları izlemeleri sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Aksan, D. (2007). *Her yönüyle dil ana çizgileriyle dilbilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aykaç, N. (2005). *Öğretme ve öğrenme sürecinde aktif öğretim yöntemleri*. Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Boersma, P. and Weenink, D., "Praat: Doing phonetics by computer. [Computer Software] Amsterdam: Department of Language and Literature, University of Amsterdam.," <http://www.praat.org/>, 2011.
- Börekçi, M. (2005). Türkçede vurgu-tonlama-ölçü-anlam ilişkisi. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12, 187-207.
- Chan, J. S. (2014). *Exploring the role of prosodic awareness and executive functions in word reading and reading comprehension: A study of cognitive flexibility in adult readers*. Queen's University (Canada).
- Ergenç, İ. (2002). *Spoken language and dictionary of Turkish articulation*. Multilingual.
- Fleming, M. (2008). *Starting drama teaching* (2nd Ed.). New York: Routledge.
- Genç, H. N. (2003). Eğitimde yaratıcı dramanın alımlanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 196-205.
- Hirst, D. (2012). ProZed: A speech prosody analysis-by-synthesis tool for linguists. *In Speech Prosody 2012*.
- Kavcar, C. (1986). Türkçe öğretiminde dramatizasyon yöntemi. *Türk dilinin öğretimi toplantısı*, 83-91.
- Kawaguchi, Y., Fónagy, I., & Moriguchi, T. (Eds.). (2006). *Prosody and syntax: cross-linguistic perspectives* (Vol. 3). John Benjamins Publishing.
- Keskin, H. K., Baştuğ, M. ve Akyol, H. (2013). Sesli okuma ve konuşma prozodisi: İlişkisel bir çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2).
- Maden, S. (2011). Türkçe Öğretiminde Drama Yönteminin Kullanımıyla İlgili Yaşanan Sorunlar. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.
- MEB (2015). Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Rasinski, T. (2004). Creating fluent readers. *Educational Leadership*, 61(6), 46-51.
- Reca, Ö. F. (2011). *Başarılı ve güzel beden dili ve konuşma sanatı*. Tutku Yayınevi.
- Schober, Otto (2001). *Beden Dili (Davranış Anahtarı)*. (S. Özbent, ÇEV.), İstanbul: Arion Yayınevi, 5. Baskı.

Ek-1**Canlandırılan Fıkra Metni**

Şakayı Sevmem

Nasrettin hoca pazarda dalgın dalgın yürüyormuş. Etrafındaki esnafları seyrettiği sırada ensesine bir tokat gelmiş.

Hoca tökezlemiş, birkaç adım sendelemiş neyse toparlanıp sinirli bir şekilde arkasını dönmüş. Bir bakmış ki hocanın iki katı dev gibi bir adam. Hoca durmuş, bir yutkunmuş önce, sonra:

- Bana sen mi vurdun? demiş adama.

Adam:

- Ben vurdum lan ne olacak! demiş.

Hoca:

Şakadan mı vurdun ciddiden mi? Demiş.

Adam:

Ciddi vurdum ne yapacan?!

Hoca:

Aman aman, öyle olsun... Çünkü şakadan hiç hoşlanmam da.

BEDEN DİLİ DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI

		1 (Başarısız)	2 (Yetersiz)	3 (Orta)	4 (İyi)	5 (Çok İyi)
1.Cümle	Dalgınlık					
	Yürüme					
2.Cümle	Seyretme					
	Şaşırma					
	Tokat hareketi					
3.Cümle	Tökezleme					
4.Cümle	Sendelenme					
5.Cümle	Toparlanma					
	Sinirlenme					
	Arkaya dönme					
6.Cümle	Yukarı bakış					
	Şaşırma					
7.Cümle	Durma					
8.Cümle	Yutkunma					
9.Cümle	Korkarak sorma					
10.Cümle	Diklenme					
11.Cümle	Korkarak sorma					
12.Cümle	Diklenme					
13.Cümle	(Aman) El hareketi					
	Alttan alma					